

Sygn. akt III CZ 306/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. R. i R. R.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 listopada 2022 r.,
zażalenia powodów na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 6 maja 2022 r., sygn. akt I ACa 253/22,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego sądowi w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze uwzględnił żądanie główne zawarte w pozwie wniesionym przez A. R. i R. R. i ustalił, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe [...] z dnia 25 września 2008 r. zawarta pomiędzy Bank SA, a A. G. i R. R. jest nieważna oraz zasądził od pozwanego Bank1 SA w W. na rzecz powodów A. R. i R. R. kwotę 119 143,14 zł oraz kwotę 83.806,88 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Sąd Okręgowy uznał, że zawarte w umowie kredytowej klauzule indeksacyjne nie wiążą powodów ponieważ stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu

art. 385¹ k.c. Stwierdził, że po wyeliminowaniu tych klauzul utrzymanie umowy zawartej przez strony nie jest możliwe.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 6 maja 2022 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania. Stwierdził, że nie podziela poglądu, iż skutkiem wyłączenia z umowy kredytowej niedozwolonych postanowień waloryzacyjnych (klauzul przeliczeniowych) jest jej nieważność. Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd Okręgowy przyjmując nieważność umowy zawartej przez strony uwzględnił wyłącznie żądanie główne pozwu i nie orzekł o sformułowanym w pozwie żądaniu ewentualnym. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wobec nierozpoznania przez Sąd Okręgowy żądania ewentualnego przedmiotem merytorycznej oceny w postępowaniu apelacyjnym nie może być roszczenie zgłoszone jako ewentualne, które nie było przedmiotem postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Wskazał, że z tego względu zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Powodowie w zażaleniu zarzucili naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że umowa kredytowa może nadal obowiązywać i Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze nie rozpoznał istoty sprawy. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i zażaleniu powołano wypowiedzi judykatury dotyczące wykładni pojęcia nierozpoznania istoty sprawy. Stanowisko judykatury w tym zakresie należy uznać za utrwalone. Odniesienie tych ocen do przebiegu postępowania w rozpoznawanej sprawie nakazuje stwierdzenie, że Sąd Okręgowy niewątpliwie orzekł merytorycznie w przedmiocie objętym żądaniem głównym pozwu i w tym zakresie rozpoznał istotę sprawy. Jednakże ocena, czy Sąd Apelacyjny w rozpoznawanej sprawie prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c. wymaga - jak wskazano wyżej - uwzględnienia dodatkowo konstrukcji całego żądania pozwu oraz konsekwencji rozstrzygnięcia przez Sąd pierwszej instancji

jedynie o żądaniu głównym oraz przedmiotu zaskarżenia i postępowania przed Sądem drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny ocenił prawidłowo, że sposób sformułowania pozwu nakazywał przyjęcie, iż zawiera on żądanie główne i żądanie ewentualne. Przyjął również zasadnie, że uwzględnienie przez sąd żądania głównego rodzi ten skutek procesowy, że sąd nie orzeka wówczas o żądaniu ewentualnym. W konsekwencji żądanie ewentualne nie jest przedmiotem oceny Sądu, który uwzględnił żądanie główne zawarte w pozwie. W okolicznościach konkretnej sprawy może to powodować różne następstwa dotyczące możliwości oceny zasadności żądania ewentualnego, w przypadku uznania przez sąd drugiej instancji, że uwzględnienie powództwa głównego było nieuzasadnione. Dotyczy to zarówno podstawy faktycznej żądania ewentualnego, jak też oceny jego zasadności na gruncie prawa materialnego. W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację strony pozwanej i uznał - inaczej niż Sąd pierwszej instancji - że żądanie główne jest bezzasadne. W konsekwencji dokonania takiej oceny wydał orzeczenie kasatoryjne. W judykaturze utrwalone jest stanowisko, że kognicja Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym, w którym kwestionowana jest zasadność wydania orzeczenia kasatoryjnego, obejmuje wyłącznie ocenę prawidłowości zastosowania art. 386 § 4 k.p.c. W ramach postępowania zażaleniowego nie podlegało zatem merytorycznej ocenie Sądu Najwyższego stanowisko Sądu drugiej instancji dotyczące przyczyn uwzględnienia apelacji skierowanej przeciwko wyrokowi uwzględniającemu powództwo główne. Obejmowało ono żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego zawartej przez strony oraz zasądzenia kwoty 119 143,14 zł oraz 83 806,88 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem zwrotu nienależnego świadczenia. Żądanie ewentualne obejmowało natomiast żądanie odnoszące się do abuzywności trzech postanowień umowy kredytu wskazanych przez powodów oraz żądanie zasądzenia kwoty 166 761,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Sąd Apelacyjny stwierdził zatem zasadnie, że Sąd pierwszej instancji uwzględniając powództwo główne nie dokonał oceny żądania ewentualnego, które różniło się od żądania głównego.

Odmienny przedmiot żądania ewentualnego sformułowanego w pozwie, o którym nie rozstrzygał Sąd Okręgowy orzekając o żądaniu głównym, miał ten skutek, że ocena prawna, której dokonał Sąd Okręgowy nie dotyczyła zasadności żądania ewentualnego. W takiej sytuacji merytoryczna ocena żądania ewentualnego przez Sąd Apelacyjny oznaczałaby, że ten Sąd, jako sąd drugiej instancji po raz pierwszy rozpoznawałby sprawę w tym zakresie. Obowiązujący w postępowaniu cywilnym model apelacji pełnej nie może prowadzić do przeniesienia na etap postępowania apelacyjnego pełnego zakresu merytorycznego rozpoznania sprawy w zakresie, w którym o istocie sporu miałby orzekać sąd drugiej instancji. W takim przypadku rozstrzygnięcie przez sąd drugiej instancji o żądaniu poddanym wyłącznie pod jego osąd prowadziłoby w istocie do naruszenia konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania. Ocena przez Sąd Apelacyjny zasadności żądania ewentualnego w praktyce oznaczałaby także, że ten Sąd, jako sąd drugiej instancji, orzekając w tym zakresie nie realizowałby funkcji kontrolnej postępowania apelacyjnego, która należy do jego istoty.

Z tych względów zawarty w zażaleniu powodów zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. był pozbawiony uzasadnionych podstaw, co uzasadniało oddalenie zażalenia na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

[as]